

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA

úsek inšpekčnej činnosti

Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

Správa o stave a úrovni vyučovania a učenia sa vo vybraných odboroch v základnej umeleckej škole v školskom roku 2009/2010 v ŠIC Prešov

Cieľom inšpekcie bolo zistiť stav a úroveň vyučovania učiteľom a učenia sa žiakov vo vybraných odboroch v základnej umeleckej škole (ZUŠ). Inšpekcie sa vykonali v **10** ZUŠ v Prešovskom kraji, čo je **21 %** zo siete ZUŠ v Prešovskom kraji. Z kontrolovaných škôl bolo **6** štátnych, **2** cirkevné a **2** súkromné, všetky ZUŠ boli s vyučovacím jazykom slovenským. V kontrolovaných školách bolo **141,5** tried so **4 663** žiakmi.

Stav a úroveň vyučovania a učenia sa

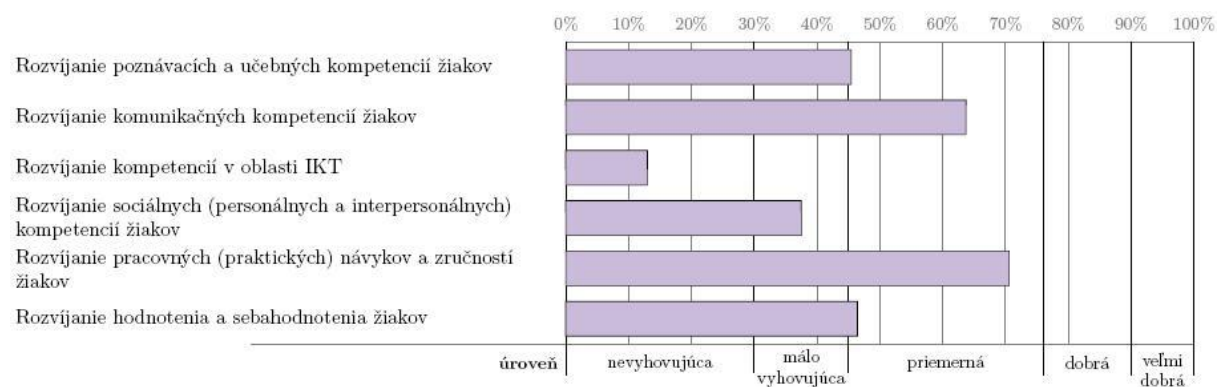
V školách sa celkove vykonalo **96** hospitácií, z toho **76** v **hudobnom odbore** (HO) a **20** hospitácií v **tanečnom odbore** (TO). Štátna školská inšpekcia zameriavala pozornosť na výchovno-vzdelávaciu činnosť učiteľa z hľadiska kvality riadenia vyučovacieho procesu, výberu a uplatnenia vyučovacích metód, foriem a stratégií zameraných na rozvíjanie kľúčových kompetencií žiakov (poznávacích a učebných kompetencií, komunikačných kompetencií v oblasti informačno-komunikačných technológií, sociálnych kompetencií, praktických návykov a zručností, hodnotiacich a sebahodnotiacich zručností). Súbežne sa sledoval proces učenia sa žiakov.

Zistenia z hospitácií z hľadiska rozvíjania kľúčových kompetencií žiakov v jednotlivých odboroch

Hudobný odbor

V HO sa vykonalo **76** hospitácií, zo zistení vyplynulo, že väčšina učiteľov nepodporovala najmä rozvíjanie kompetencií žiakov v oblasti IKT, v malej miere ich hodnotiace a sebahodnotiace zručnosti a sociálne kompetencie (personálne a interpersonálne). Graf č. 1 zobrazuje rozvíjanie kľúčových kompetencií vo výchovno-vzdelávacom procese v HO, ktoré dosiahlo **58 %**, čo je **priemerná úroveň**.

Graf č. 1: Rozvíjanie kľúčových kompetencií v TO ZUŠ v šk. r. 2009/2010

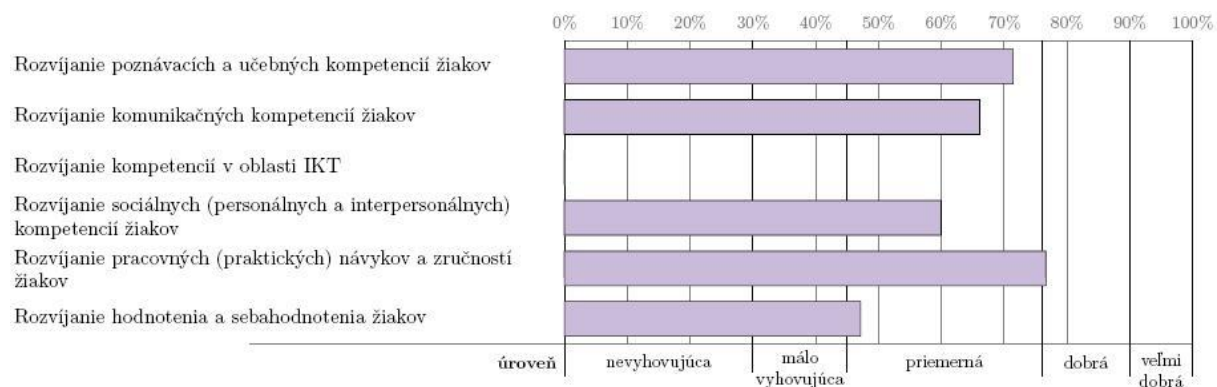
Približne na polovici kontrolovaných hodín vyučujúci informovali žiakov o cieľoch a očakávaných výsledkoch učenia. K pozitívnym zisteniam na väčšine hodín patrilo priebežné uskutočňovanie spätnej väzby, poskytujúcej kontrolu porozumenia preberaného učiva. Ak bolo potrebné učiteľia poskytovali doplňujúci výklad, pričom rešpektovali rozdielne schopnosti žiakov, ktorým prispôbovali učebné tempo. V skupinovej forme vyučovania v predmete hudobná náuka na väčšine hodín chýbala diferenciacia zadávaných úloh, umožňujúca zapojiť všetkých žiakov do procesu učenia, bez rozdielu ich schopností. K negatívam vyučovacích hodín v individuálnej aj skupinovej forme vyučovania patrilo nedostatok zaujímavých, motivujúcich učebných postupov, rozvíjajúcich aktívne učenie

žiakov. Učebné pomôcky a didaktická technika boli používané málo účelne, chýbali úlohy podporujúce proces tvorivého myslenia. V etape osvojovania učiva učitelia vzorovou nástrojovou hrou vytvárali u žiakov hudobnú predstavu ponúkaných skladieb, čím ich motivovali k napredovaniu. Pri odstraňovaní učebných nedostatkov, častým zasahovaním a predkladaním jednoznačných postupov, žiakom neumožňovali samostatne riešiť úlohy, prezentovať vlastné postupy, čo malo negatívny dopad na rozvoj abstraktného a pojmového myslenia i na rozvoj komunikačných zručností. Ďalším negatívnym zistením bolo nedodržiavanie požiadaviek učebných osnov v predmete hudobná náuka (osvojovanie učiva formou zážitkového učenia využívaním praktických činností s negatívnym dopadom na fixáciu, porozumenie hudobno-náukových pojmov a na ich uvedomelé používanie v praxi). Väčšina učiteľov vo vyučovacom procese nevytvárala priestor pre rozvoj sociálnych zručností žiakov, chýbali úlohy pre skupinovú prácu, pre dialóg a spoluprácu, pre vzájomné hodnotenie výsledkov učenia. Z dôvodu nedostatočného vybavenia výpočtovou technikou takmer vo všetkých kontrolovaných školách, nebolo možné využívať IKT na hodinách, kompetencie žiakov v danej oblasti boli rozvíjané formou zadávania domácich úloh, alebo v čase mimo vyučovania. Učitelia vedomosti a nástrojové zručnosti žiakov hodnotili prevažne verbálne, v malej miere využívali možnosť hodnotenia klasifikáciou. K pozitívnym zisteniam patrilo vytváranie možností prezentovať získané vedomosti a zručnosti žiakmi a príjemná atmosféra vyučovacích hodín.

Tanečný odbor

Zo zistení z 20 hospitácií vyplynulo, že vyučujúci v TO vôbec nerozvíjali kompetencie žiakov v oblasti IKT. Graf č. 2 zobrazuje rozvíjanie kľúčových kompetencií vo výchovno-vzdelávacom procese v HO, ktoré dosiahlo **70,5 %**, čo je **priemerná úroveň**.

Graf č. 2: Rozvíjanie kľúčových kompetencií v TO ZUŠ v šk. r. 2009/2010

Stanovené ciele a úlohy vyučovacieho procesu v jednotlivých predmetoch a ročníkoch učitelia plnili primeranými metodickými postupmi, pri ktorých zohľadňovali predpoklady a tanečné schopnosti žiakov. Pohybové aktivity a úlohy zadávali celým skupinám, sledovali chyby a omyly, opravovali ich priebežne individuálne, ak bolo potrebné aj opakovane, čo sa pozitívne odrazilo na kvalite osvojených tanečných zručností. Učitelia sa aktívne zapájali do vyučovacieho procesu, vlastným pohybovým prejavom podnecovali predstavivosť a rozvíjali tanečnú pamäť žiakov. Niektorí kládli dôraz najmä na výber pohybových prvkov v kontrastnom tempe a nálade, čím motivovali k správne pochopeniu a realizácii zadávaných úloh. Na väčšine hodín pri upevňovaní učiva, boli žiaci vedení najmä k napodobovaniu tanečných zručností učiteľov, bez možností rozvíjať vlastné pohybové aktivity, klásť otázky, diskutovať, pomáhať si navzájom, čo malo negatívny dopad na rozvoj samostatnosti a tvorivého myslenia. Práca korepetítorov na väčšine hodín pozitívne vplývala nielen na kvalitu vyučovacieho procesu, ale aj na kvalitu osvojených vedomostí, zručností a hudobného vnímania žiakov. Vo vyučovacom procese učitelia nezadávali úlohy s rozdielnou náročnosťou, umožňujúce zažiť úspech aj jednotlivcom s menšou mierou pohybových schopností. Absentovalo rozvíjanie kompetencií v oblasti IKT s negatívnym

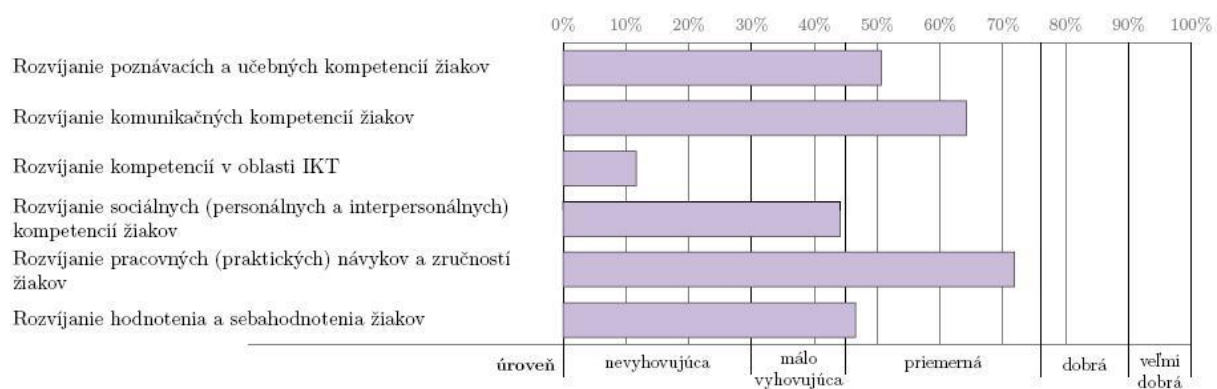
dopadom na všestranný rozvoj žiakov. Pri verbálnom hodnotení tanečných zručností učitelia kládli dôraz najmä na technické zvládnutie pohybových prvkov, usilovnosť a vôľu. Oceňovali i čiastočné úspechy, čím posilňovali sebavedomie jednotlivcov, chýbalo hodnotenie klasifikáciou. Na hodinách zväčša neboli rozvíjané hodnotiace zručností, čo malo negatívny dopad na schopnosť žiakov poznať a pomenovať vlastné silné a slabé stránky učenia sa. Prejavovali záujem o tanec, väčšina, dokázali prezentovať osvojené zručností, chyby a omyly vnímali ako súčasť učenia. K najvýraznejším pozitívam vyučovacieho procesu patrila pracovná atmosféra rešpektujúca jednotlivcov i skupiny a záujem vyučujúcich o každého žiaka v triede, čím vytvárali kladný vzťah k tancu a vyhovujúce podmienky pre učenie.

Záver

Silnou stránkou vyučovacieho procesu v ZUŠ bolo využívanie spätnej väzby, ktorá slúžila na korekciu pracovného tempa zohľadňujúcu individuálne schopnosti žiakov a právo žiaka na omyl v procese učenia sa. K pozitívnym stránkam väčšiny vyučovacích hodín patrili aj informovanosť žiakov o stanovených cieľoch a úlohách, priebežné zisťovanie úrovne pochopenia preberaného učiva a zohľadňovanie rozdielných schopností žiakov. Ďalšími pozitívami na niektorých hodinách bola zrozumiteľnosť pri sprístupňovaní učiva a využívanie korepetície rozvíjajúcej schopnosť žiakov spájať hudbu s pohybovými zručnosťami. Vyučujúci viedli žiakov k prezentácii osvojených zručností. V príjemnej atmosfére vyučovacieho procesu prejavovali záujem o získavanie nových vedomostí. K negatívnym stránkam vyučovania patrilo nevytváranie podmienok pre efektívny proces učenia. Zlepšenie si vyžaduje oblasť rozvíjania kompetencií v oblasti IKT, zohľadňovanie vzdelávacích potrieb žiakov formou diferencovaných úloh a rozvoj sociálnych kompetencií. Nedostatočné bolo aj využívanie učebných pomôcok pre zefektívnenie procesu učenia sa a slabý dôraz na vedenie žiakov k aktívnemu učeniu a komunikácii.

Zo zistení z hospitácií vyplynulo, že väčšina vyučujúcich vo výchovno-vzdelávacom procese nepodporovala rozvíjanie kompetencií žiakov najmä v oblasti IKT. Graf č. 3 zobrazuje rozvíjanie kľúčových kompetencií, ktoré celkovo dosiahlo **60,6 %**, čo je priemerná úroveň.

Graf č. 3: Rozvíjanie kľúčových kompetencií v TO ZUŠ v šk. r. 2009/2010

Výrazne pozitívne zistenia

- záujem o učenie
- prispôsobovanie pracovného a učebného tempa schopnostiam žiakov
- prezentácia získaných vedomostí a zručností
- motivujúce verbálne hodnotenie
- pozitívna atmosféra

Oblasti vyžadujúce zlepšenie

- v procese vyučovania a učenia ponúkať širšiu škálu vyučovacích metód a foriem práce
- diferencovanými úlohami zohľadňovať rozdielne schopnosti žiakov

- efektívne využívať učebné pomôcky a didaktickú techniku
- viesť žiakov samostatne získavať informácie z rôznych informačných zdrojov
- učiť žiakov aktívne komunikovať a spolupracovať
- uplatňovať hodnotenie klasifikáciou

Opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov

V školskom roku 2009/2010 bolo voči kontrolovaným subjektom uplatnených **48** opatrení na odstránenie zistených nedostatkov, z toho bolo **24** odporúčaní a **24** uložených opatrení. Týkali sa najmä zaradenia povinných predmetov a dodržiavania ich časovej dotácie v hudobnom a tanečnom odbore; vytvárania skupín žiakov toho istého ročníka v predmete hudobná náuka a v tanečnom odbore; zabezpečenia súladu štátneho vzdelávacieho programu so školským vzdelávacím programom; zabezpečenia osvojenia učiva v predmete hudobná náuka v hudobnom odbore podľa požiadaviek učebných osnov; zabezpečenia korepetície vo vyučovacom procese tanečného odboru; uplatňovania hodnotenia žiakov klasifikáciou; rozvíjania sociálnych, komunikačných a hodnotiacich zručností žiakov; efektívneho využívania učebných pomôcok, didaktickej techniky a využívania IKT vo vyučovacom procese.

Odporúčania a podnety

Ministerstvu školstva Slovenskej republiky

- zrealizovať obsahové prepojenie dvojstupňového systému umeleckého vzdelávania

Štátnemu pedagogickému ústavu

- vypracovať obsahové a výkonové štandardy pre jednotlivé odbory v základných umeleckých školách

Metodicko-pedagogickému centru

- do plánov vzdelávacích aktivít zahrnúť projekty vzdelávania učiteľov základných umeleckých škôl

Zriaďovateľom

- zabezpečiť vybavenie škôl potrebnou didaktickou a výpočtovou technikou pre všetky odbory základných umeleckých škôl.

Riaditeľom základných umeleckých škôl

- zvýšiť úroveň spracovania školských vzdelávacích programov
- dodržiavať všeobecne záväzné právne predpisy
- kontrolovať úroveň práce učiteľov a žiakov vo vyučovacom procese
- zabezpečiť materiálno-technické vybavenie škôl
- zriaďovať učebne informačných a komunikačných technológií s cieľom rozvíjať počítačové zručnosti žiakov vo všetkých odboroch